

ČESKÁ PEDAGOGIKA 19. a 20. STOROČIA

---

doc. Dr. V. Cabanová, PhD.

POLITICKÁ A NÁBOŽENSKÁ SITUÁCIA V 1. pol. 18. STOR. VPLÝVALA NA ROZVOJ ŠKOLSTVA,

V 2. POL. 18. STOR. SA DO ŠIRŠEJ VEREJNOSTI ROZŠÍRILA OSVIETENSKÁ PEDAGOGIKA,

VPLYVOM **FILANTROPIZMU** A DOBOVÝCH TRENDOV, PODĽA KTORÝCH:

„PRAMEŇOM MRAVNEJ A HMOTNEJ BIEDY NIŽŠÍCH SPOLOČENSKÝCH VRSTIEV JE NEVZDELANOSŤ.“

Z OSVIETENSKÝCH NÁHLADOV NA FUNKCIU ŠTÁTU NARASTÁ ZÁUJEM ŠTÁTU O ŠKOLSTVO

VZDELANIE TREBA SPRÍSTUPNIŤ KAŽDÉMU.

NEVYHNUTNOSŤ REALIZÁCIE ŠKOLSKEJ REFORMY

- MT K NEVYHNUTNOSTI ŠTRUKTURÁLNYCH ZMIEN VIEDLI AJ PRAGMATICKÉ DÔVODY
    - REAGOVALA NA NOVÚ **EKONOMICKÚ SITUÁCIU.**
    - **ZLOŽITEJŠIE VÝROBNÉ POSTUPY VYŽADOVALI PRÍPRAVU**
    - KVALIFIKOVANÝCH PRACOVNÍKOV **ASPOŇ SO ZÁKLADNÝM VZDELANÍM.**
- BEZ GRAMOTNÝCH NEMOŽNO VYBUDOVAŤ MODERNÝ ŠTÁT.**

ŠKOLSKÉ REFORMY MÁRIE TERÉZIE a JOZEFA II.

R. 1774 – VŠEOBECNÝ ŠKOLSKÝ PORIADOK (FELBIGER) PRE RAKÚSKO

R. 1777 – RATIO EDUCATIONIS (A. F. KOLLÁR) PRE UHORSKO

- POŠTÁTNIENIE ŠKOLSTVA
- SEKULARIZÁCIA
- ZAVEDENIE CENTRALIZOVANÉHO ŠKOLSTVA – RIADENIE A USMERŇOVANIE
- **PODOPRA VZDELÁVANIA ZÁKLADNÉHO ŠKOLSTVA V ČESKOM JAZYKU**
- **ROZVOJ STREDNÉHO ODBORNÉHO VZDELÁVANIA**

PRAŽSKÁ UNIVERZITA a PODPORA NÁRODNÉHO JAZYKA

- PRAŽSKÁ UNIVERZITA ZRIADILA V R. **1791** STOLICU (KATEDRU) ČESKÉHO JAZYKA (AJ NAPRIEK VETU CENTRÁLNEJ VIEDENSKEJ KOMISIE), PRVÝM VEDÚCIM PROFESOROM STOLICE SA STAL PROF. **PELCL**.
- KEĎ SA DIREKTOROM VŠETKÝCH ČESKÝCH GYMNÁZIÍ STAL ZNÁMY ČESKÝ BUDITEĽ FAUSTIN **PROCHÁZKA**.
- ZAČAL JOZEF **JUNGMANN** R. 1800 SÚKROMNE UČIŤ ČEŠTINU NA GYMNÁZIUM V LITOMNERIČÍCH. ČO PREDZNAČILO ÚSPECHY ZAVÁDZANIA ČEŠTINY DO ŠKÔL.
- PO ROKU 1849 FILOZ. FAKULTA (UŽ BOLA PRÍPRAVKOU STREDOŠKOLSKÝCH PROFESOROV, VEDECKÝM A KULTÚRNYM STREDISKOM) DEKANOM BOL A. **SMETANA**.

VPLYV PRAKTICKÁ VÝUČBA PRE ŽIVOT V ČESKEJ PEDAGOGIKE

NESPOKOJNOSŤ S PREDMETMI, KTORÉ PREDPISOVALA FELBIGEROVOU KNIHOU O METÓDACH.

M. T. **KINDERMANN** študoval v cisterciánskom kláštore v pruskom Sliezku, oboznámil sa s Franckeovou pedagogikou v Halle (filantropizmu) hl. ÚSILIE, ABY OBECNÁ ŠKOLA BOLA ZLÚČENÁ S PRIEMYSLOVOU (ABY SA MLÁDEŽ UČILA PRIASŤ, PLIESŤ A ŠIŤ) ABY DETI BOLI *VYCHOVÁVANÉ* **K PRÁCI**

- vznik *vzornej hodvábnickej školy* (1783) u sv. Štefána v Prahe;
- vznik *vzornej záhrady pri pražskej škole normálnej mužskej*;
- *vzorný ústav pre práce ženské...* (K. zomrel ako biskup litomneřický).

ALEŠ VINCENT **PAŘÍZEK** (1788-1822) POMOCNÍK A PROPAGÁTOR KINDERMANNNA. PRESADZOVAL, ABY SA ČEŠTINA ZAVÁDZALA DO NEMECKÝCH ŠKÔL V ČECHÁCH. PÍŠAL UČEBNICE A PRÍRUČKY, PRISPIEVAL DO NEJEDLÉHO *HLASATELE*, *HROMÁDKOVÝCH PRVOTIN*. NAJDÔLEŽITEJŠIE DIELO: O PRAVÉM ZPŮSOBU CVIČNÍ MLÁDEŽE VE ŠKOLÁCH ČESKÝCH (1797-1811). DÔLEŽITÉ SÚ I PREKLADY Z NEMČINY, NAJMÄ WILLAUMEOVA PRAKTICKÁ KNIHA RUČNÍ PRO UČITELE ŠKOL MĚSTSKÝCH I VENKOVSKÝCH (1790), DOPLNIL SVOJOU PRÁCOU OBRAZ DOKONALÉHO UČITELE. POPISUJE, AKO MÁ PEČOVATI O ŠKOLU, STÝKAŤ SA S RODIČMI, VIESŤ ADMINISTRATÍVU.

F. A. **VACEK** PREKLADAL DO ČEŠTINY STARŠIE, EŠTE NEMECKÉ SPISY PAŘÍZKA, KTORÉ ALE AJ ROZŠÍRIL A DOPLNIL (1822).

KRITIKA A **ZÁNİK KINDERMANNOVÝCH MYŠLIENOK** PRAKTICKEJ VÝUKY PO JEHO SMRTI

(+) K. SPRÁVNE AKCENTOVAL, ŽE V ŠKOLE NESTAČÍ LEN PESTOVAŤ DUCHA

NEVYHNUTNÁ **POTREBNÁ REFORMA ŠKOLY SMEROM K PRAKTICKÉMU ŽIVOTU**, LEN TÁ DOKÁŽE ZMENIŤ NÁRODOHOSPODÁRSKY STAV KRAJINY.

(-) NEPEDAGOGICKÁ ZÁROBKOVÁ (VÝDELEČNÁ) PRÁCA DETÍ UBERÁ PRÍLIŠ VEĽA MIESTO ČASU NA ZÍSKAVANIE VEDOMOSTÍ.

(-) CHYBOU BOLO, ŽE K. MYŠLIENKY SA DO PRAXE ŠKÔL PREBERALI NEORGANICKY, ZAVÁDZANÁ PRAKT. VÝUČBA NEAKCENTOVALA MIESTNE PODMIENKY (ALE ZAVÁDZALI VÝUČBOVÉ PREDMETY UMELO PREBERANÉ Z CUDZINY) DLHODOBEJŠIE SA ZACHOVAL LEN VÝUČBA RUČNÝCH PRÁC, PLETENIE A ŠITIE.

ŠKOLSTVO V ČESKÝCH KRAJINÁCH

V REVOLUČNÝCH ROKOCH 1848/1849

- ZLÉ POMERY (POLITICKÉ, HOSPODÁRSKE, VZDELANOSTNÉ) ONESKORENIE VO VZDELANOSTNOM VÝVOJI MALO ZA NÁSLEDOK I HOSPODÁRSKE ZAOSTÁVANIE (NAJMÄ VOČI NEMECKU), VYVRCHOLILI V REVOLÚCII 1848/49 A ROZSIAHLOM OSVIETENECKOM A NÁRODNO-OSLOBODZOVACOM HNUTÍ MENŠÍN V R-U.
- NESPOKOJNOSŤ S PREDMETMI, KTORÉ PREDPISOVALA FELBIGEROVOU KNIHOU O METÓDACH
- Z NÁRODNÉHO PROSTREDIA SA V ČESKU S POŽIADAVKAMI SFORMOVALO **LIBERÁLNE** (FR. PALACKÝ, K. HAVLÍČEK) A **RADIKÁLNE** (K. SABIN) KRÍDLO
- PRÍNOSNÉ BOLI AJ NÁVRHY UČITEĽOV A ŠKOLSKÝCH PRACOVNÍKOV V PRAHE (VÝZNAMNÉ PODNETY AJ OFICIÁLNE DOKUMENTY VIEDENSKÝCH A PRAŽSKÝCH ÚRADOV Z ROKU 48/49). STREDISKOM PG. RUCHU V PRAHE BOLI BUDEČSKÉ PORADY KAROLA SLAVOJE AMERLIGA. BOL TO V PODSTATE PRVÝ NEZÁVISLÝ ORGÁN ČESKÉHO UČITEĽSTVA. ATMOSFÉRU ZACHYTÁVAJÚ DVA ROČNÍKY ČASOPISU POSEL Z BUDČE.
- K. J. AMERLING: „ **NAJBEZPEČNEJŠIA REVOLÚCIA JE REVOLÚCIA V ŠKOLÁCH** “ POŽADOVAL T. J. RADIKÁLNU REFORMU ŠKOLY A UČITEĽSKÉHO STAVU.
- ĎALŠIE VÝZN. OSOBNOSTI OBDOBIA: **F. TESAŘ, F. ČUPRA, P. J. ŠAFÁRIK, J. E. VOCEL, FR. EXNER,**

K. S. AMERLING (1807—1884)

- VYSTOUPIL S PROMYŠLENÝM PLÁNEM NA REFORMU **ZÁKLADNÍ ŠKOLY** V DUCHU NÁRODNÍCH TRADIC
- V „NÁVRHU PRO NÁRODNÍ ŠKOLY„(MYŠLENKY VZEŠLY Z PORAD PRAŽSKÝCH VLASTENECKÝCH UČITELŮ) SE POKUSIL PODAT **NOVOU KONCEPCI ZÁKLADNÍ JEDNOTNÉ ŠKOLY.**
- **CÍLEM ŠKOLY** MÁ BÝT VYCHOVAT DÍTĚ „*NA PRAVÉHO ČLOVĚKA, TOTIŽ NA PRAVÉHO A PODSTATNÉHO ČLENA RODINY, VLASTI, STÁTU, CÍRKVE, ČLOVĚČENSTVA A PŘÍRODY, NA ZVELEBOVATELE PRŮMYSLU, UM A VĚD A VŽDY VYŠŠÍCH CTNOSTÍ.*“.
- TEDY NIKOLIV JIŽ JEN DOBRÝ PODDANÝ, NÝBRŽ JEDINEC, KTERÝ BUDE TVOŘIVĚ ROZVÍJET VĚDY, UMĚNÍ, VÝROBU A UVÁDĚT V ŽIVOT ETICKÉ NORMY SPOLEČNOSTI.
- **VÝCHOVA** (MÁ BÝT PODLE A.) **VŠESTRANNÁ, SOUSTAVNÁ A VE SHODĚ S KOMENSKÝM ORIENTO VANÁ NA VŠECHNY ZÁKLADNÍ OBORY LIDSKÉHO VĚDĚNÍ A LIDSKÉ ČINNOSTI.**

AMERLINGOV ORGANIZAČNÍ NÁVRH NÁRODNÍ ŠKOLY

NÁVRH PŘEDPOKLÁDÁ VEŘEJNOU VÝCHOVU OD DVOU HOVU OD DVOU DO ČTRNÁCTI LET.

ČLENÍ JI DO TŘÍ STUPŇŮ - **ŠKOLKA** (OD DVOU DO ŠESTI LET),

- **PŘÍPRAVNA** (OD ŠESTI DO SEDMI LET) A
- **VĚCNICE** (OD SEDMI DO ČTRNÁCTI LET).

V JEDNOTNÉ ŠKOLE USILUJE O TO, ABY DAL DĚTEM **SYSTEMATICKÉ A ŠIROKÉ VZDĚLÁNÍ VĚCNÉ I FORMÁLNÍ**, POVINNOU ŠKOLNÍ DOCHÁZKU ROZŠIŘUJE AŽ DO ČTRNÁCTI LET.

DO ŠKOLSKÉHO SYSTÉMU ZAŘAZUJE I VÝCHOVU PŘEDŠKOLNÍ.

- A. VYTVOŘIL ČETNÉ UČEBNICE, PŘÍRUČKY A NÁZORNÉ POMŮCKY PRO PŘÍRODOVĚDNÉ VYUČOVÁNÍ, BYL NEÚNAVNÝM ORGANIZÁTOREM ČESKÉHO UČITELSKÉHO HNUTÍ.
- USILOVAL O VYŠŠÍ DÍVČÍ VZDĚLÁNÍ A O ROZVOJ DÍVČÍHO ŠKOLSTVÍ, VYDÁVAL PEDAGOGICKÝ ČASOPIS „POSEL Z BUDCE" A ZASLOUŽIL SE O VYBUDOVÁNÍ PRVNÍ ČESKÉ HLAVNÍ ŠKOLY V PRAZE, KTERÁ NESLA NÁZEV BUDEČ A NA KTERÉ SE STAL OD ROKU 1848 ŘEDITELEM.

NÁVRHY K. S. AMERLINGA a J. E. VOCELU

- ÚSILIE O ŠTÁTNU JEDNOTNÚ ŠKOLU

- SPOJENIE NIŽŠEJ STREDNEJ A VYŠŠEJ NÁRODNEJ ŠKOLY.

F. ČUPRA – ÚSILIE O HARMÓNIIU KOMENSKÉHO SO STAROGRÉCKYMI IDEÁLMI.

KAROL SLAVOJ AMERLING: V ŠKOLE MUSÍ NASTAŤ SYNTÉZA = HLAVA + SRDCE + RUKA

V NOVOM POHĽADE NA ŠKOLU:

- SPOLU S ROZVOJOM ROZUMOVÝCH PREDPOKLADOV

VSTÚPILA DO POPREDIA CITOVÁ VÝCHOVA A VÝCHOVA VZŤAHU K PRÁCI.

K. J. A. V ČASOPISE *POSOL Z BUDČE* UVEREJŇOVAL PRVÝ KRÁT PG. NÁZORY A PRÁCE J. J. ROUSSEAU, J. J.

PESTALOZZIHO, A. DIESTERWEGA.

OBDOBIE BACHOVHO ABSOLUTIZMU

- PORÁŽKA REVOLÚCIE V ROKOCH 1848 – 1849 DOŠLO V RAKÚSKEJ MONARCHII K ZMENÁM
- R. 1855 **KONKORDÁT** (DOHODA MEDZI ŠTÁTOM A KATOLÍCKOU CIRKVOU):
- CELÉ ŠKOLSTVO BOLO PODRIADENÉ CIRKEVNÉMU DOZORU- CIRKEV SCHVAĽOVALA UČEBNICE, USTANOVOVALA UČITEĽOV.
- SOCIÁLNA ZÁVISLOSŤ UČITEĽOV OD DUCHOVENSTVA SA EŠTE VIAC UPEVNILA.
- KONCOM 60. ROKOV VŠAK BOLI VYDANÉ ZÁKONY, KTORÉ OSLABILI PLATNOSŤ KONKORDÁTU A ŠTÁTNA SPRÁVA OPĀŤ ZÍSKALA VPLYV NAD ŠKOLSTVOM.
- **1869 RÍŠSKY ŠKOLSKÝ ZÁKON** - NOVÁ ÚPRAVU ĽUDOVÉHO ŠKOLSTVA
- ZAVEDENÁ **POVINNÁ OSEMROČNÁ ŠKOLSKÁ DOCHÁDZKA PRE CHLAPCOV I DIEVČATÁ VO VEKU OD 6 AŽ 14 ROKOV.**
- TOTO OPATRENIE POSUNULO ČESKÉ KRAJINY NA POPREDNÉ MIESTO V EURÓPSKOM VZDELÁVANÍ. NAPR. V ANGLICKU AŽ V ROKU 1870 BOLA UZÁKONENÁ LEN ŠEŠŤROČNÁ POVINNÁ ŠKOLSKÁ DOCHÁDZKA.

OŽIVENIE PEDAGOGICKÝCH IDEÍ OD 60.-TE ROKOV 19. STOROČIA

PÁD BACHOVHO ABSOLUTIZMU, ODSTRÁNENIE CENZÚRY,

- ZAČIATKY EMANCIPÁCIE, RENESANCIE NÁRODNÝCH HODNÔT + RAST VÁŽNOSTI PRIEMYSLU A EKONOMIKY
- ZAČALI VYCHÁDZAŤ UČITEĽSKÉ ČASOPISY *ŠKOLA A ŽIVOT*, *NÁRODNÁ ŠKOLA*, *UČITEĽSKÉ NOVINY*
- OD R. 1865 SI PO NIEKOĽKOROČNÝCH ZBIERKACH UČITEĽSTVO UCTILO KOMENSKÉHO PAMÄTNÍKOM V BRANDÝSE NAD ORLICÍ;
- R. 1849 -1870: ROZVOJ STREDNÉHO ŠKOLSTVA VZNIK VEĽKÉHO MNOŽSTVA ODBORNÝCH ŠKÔL A GYMNÁZIÍ A REÁLOK (ŠKOLSKÝM RADCOM SA STAL V . SVOBODA ŽIAK J. JUNGMANNA).

Rozvoj HERBARTIZMU v českých krajinách

- EŠTE PRED 1848 PREDNÁŠAL F. **EXNER** O J. F. HERBARTOVI, JEHO MYŠLIENKY NAJVIAC SA ROZŠÍRILA V ČESKOM PROSTREDÍ V 70. ROKOCH 19. STOROČIA
- F. **ČUPR** „*JE NEVYHNUTNÉ PESTOVAŤ PEDAGOGIKU AKO VEDU,*“ SA POKÚSIL AJ O UCELENÚ KONCEPCIU UČITEĽSKÉHO VZDELÁVANIA.
- UŽ K. S. AMERLIG POUŽÍVAL VLASTNÚ PEDAGOGICKÚ TERMINOLÓGIU NA ČO NADVIAZAL F. ČUPR A J. E. **PURKYNĚ**.
- R. 1848 UMOŽNIL AJ NOVÝ TYP STREDNÉHO ŠKOLSTVA (PRVÚ REÁLKU OTVORILI PODĽA ZÁSAD F. EXNERA V PRAHE (PRVÝM RIADITEĽOM BOL J. WEINZIG)).
- ČESKÁ PRIEMYSLENÁ ŠKOLA V PRAHE - ZÁSLUHOU K. HAVLÍČKA, J. E. PURKYNE.

GUSTAV ADOLF **LINDNER** (1828—1887)

- **UČEBNICE PEDAGOGIKY, DIDAKTIKY, PSYCHOLOGIE A LOGIKY.** SVÝM PG DÍLEM POLOŽIL VÝCHODISKA MODERNÍ ČESKÉ PEDAGOGIKY USILUJÍCÍ O VŠESTRANNÝ ROZVOJ VŠECH ČLENŮ SPOLEČNOSTI.

(STUDIUM PRÁV A FILOZOFIE) V ROCE 1850 NASTUPUJE JAKO GYMNAZIÁLNÍ PROFESOR V RYCHNOVĚ NAD KNĚŽNOU,

V L. 1873 AŽ 1875 ZASTÁVAL FUNKCI **OKRESNÍHO ŠKOLNÍHO INSPEKTORA** A JEHO POZITIVNÍ VLIV SE PROJEVIL NA ROZVOJI ŠKOL V KUTNOHORSKÉM OKRESE.

V TÉTO DOBĚ ŘÍDIL TAKÉ EDICI „PÁDAGOGISCHE KLASSIKER“, V NÍŽ VYDÁVÁ NAPŘ. KOMENSKÉHO VELKOU DIDAKTIKU " A HELVÉTIŮV SPIS O ČLOVĚKU.

R. 1879 ZALOŽIL PRVNÍ ČESKÝ VĚDECKÝ PEDAGOGICKÝ ČASOPIS **PAEDAGOGIUM**.

R. 1871 LINDNEROVY SPISY POCTĚNY DIPLOMEM LONDÝNSKÉ VÝSTAVY, ZA SVÉ PG ZÁSLUHY JE R. 1879 JMENOVÁN ŠKOLNÍM RADOU. STAL SE VEDOUCÍ ČESKOU PEDAGOGICKOU OSOBNOSTÍ 70. LET 19. STOLETÍ, R. 1882 POVOLÁN JAKO

PRVNÍ PROFESOR PEDAGOGIKY A FILOZOFIE NA OBNOVENOU ČESKOU UNIVERZITU KARLOVU.

MIROSLAV TYRŠ (1832 – 1884)

VÝZNAMNE OVPLYVNIL PG. MYŠLIENKY V 2. POLOVICI 19. STOROČIA ODBORNÍK NA ANTICKÚ KULTÚRU **POVAŽOVAL HARMÓNIU KRÁSY DUCHA A TELA ZA IDEÁL VÝCHOVY**. JEHO NÁZORY NA TELESNÚ VÝCHOVU A JEJ **VÝZNAM** PRE ZDRAVIE OVPLYVNILO ŠTÚDIUM DARWINA A JEHO ZMÝŠĽANIE O ŽIVOTE, AKO USTAVIČNOM BOJI, V KTOROM VÍŤAZÍ ZDRAVŠÍ, SILNEJŠÍ A ODOLNEJŠÍ.

- TELESNÁ VÝCHOVA MÁ PODĽA NEHO PLNIŤ ŠTYRI ZÁKLADNÉ ÚLOHY:
- **ZDRAVOTNÚ,**
- **BRANNÚ,**
- **ESTETICKÚ**
- **VÝCHOVNÚ.**

TYRŠ BOL AJ VEREJNE ČINNÝ. STAL SA ZAKLADATEĽOM TELOVÝCHOVNEJ JEDNOTY SOKOL (1862), Z KTOREJ SA VYFORMOVALA MOHUTNÁ, CELONÁRODNÁ ORGANIZÁCIA, ZDRUŽUJÚCA DETI, MLÁDEŽ I DOSPELÝCH. PRVÝM VEĽKÝM VEREJNÝM VYSTÚPENÍM SOKOLA BOL PRVÝ ZLET V ROKU **1882**, KTORÝ TYRŠ PRIPRAVIL A VIEDOL A KTORÝ SA MAL STAŤ MANIFESTÁCIOU SLOVANSKÉHO ZBRATANIA.

- BOL VYMENOVANÝ **ZA MIMORIADNEHO PROFESORA DEJÍN VÝTVARNÉHO UMENIA NA ČESKEJ UNIVERZITE.**

Jan Evangelista **PURKYNĚ** (1787 – 1869)

- SLÁVNY FYZIOLOG, UVEREJNIL V R. 1847 PO NEMECKY A V R. 1850 PO ČESKY ÚVAHU **O OPRAVE GYMNÁZIÍ SO ZRETEĽOM NA PRÍRODOVEDECKÉ ŠTÚDIUM** V KTOREJ NAVRHOVAL REFORMOVAŤ GYMNÁZIÁ.
- NAČRTOL **PLÁN CYKlickÉHO STUPŇOVITÉHO USPORIADANIA ŠKOLSKÉHO VZDELANIA.** NESKORŠIE PREPRACOVAL PLÁN ORGANIZÁCIE ŠKOLSKÉHO SYSTÉMU I JEHO VNÚTORNEJ NÁPLNE OD ELEMENTÁRNEJ ŠKOLY AŽ PO VRCHOLNÉ VEDECKÉ INŠTITÚCIE VO SVOJOM VEĽKORYSOM NÁVRHU NÁRODNEJ **AKADÉMIE** (1861).
- ČESKÁ PRIEMYSLENÁ ŠKOLA V PRAHE - ZÁSLUHOU K. HAVLÍČKA, J. E. PURKYNE.

LINDNEROVO VĚDECKÉ DÍLO

- GENERACE ČESKÝCH UČITELŮ ZÍSKÁVALY PRVNÍ PG A DIDAKTICKÉ POUČENÍ Z JEHO OBECNÉHO VYCHOVATELSTVÍ A VŠEOBECNÉHO VYUČOVATELSTVÍ.
- R. 1888 VYŠLO NEJVÝZNAMN. DÍLO **PAEDAGOGIKA NA ZÁKLADĚ NAUKY O VÝVOJI PŘIROZENÉM, KULTURNÍM A MRAVNÍM.**
- V PG. TEORII SE OPÍRÁ O VÝZNAMNÉ SVĚTOVÉ MYSLITELE — KOMENSKÉHO, HELVÉTIA, HERBARTA I DIESTERWEGA,
- HLEDÁ SPECIFICKÝ PEDAGOGICKÝ MODEL S JASNĚ VYHRANĚNÝM NÁRODNÍM PROFILEM.
- CÍL VÝCHOVY CHÁPE SOCIÁLNĚ JAKO PŘÍPRAVU JEDINCE PRO PLNĚNÍ SPOLEČENSKÝCH FUNKCÍ.
- NA ROZDÍL OD HERBARTA, V TÉ DOBĚ VE STŘEDNÍ EVROPĚ OBECNĚ UZNÁVANÉ AUTORITY, OPÍRÁ SE PŘI ŘEŠENÍ ČETNÝCH PEDAGOGICKÝCH PROBLÉMŮ NEJEN O OBECNOU PSYCHOLOGII, ALE PŘEDEVŠÍM O PSYCHOLOGII VÝVOJOVOU.
- PROTI JEDNOSTRANNÉMU HERBARTOVSKÉMU INTELEKTUALISMU ZDŮRAŽŇUJE VEDLE ROZUMOVÉ VÝCHOVY VÝCHOVU TĚLESNOU, ESTETICKOU A PRACOVNÍ. ZVLÁŠTĚ MODERNÍMU PROBLÉMU FYZICKÉ PRÁCE VE ŠKOLE VĚNUJE ZNAČNOU POZORNOST A SOUDÍ, ŽE PRACOVNÍ ČINNOSTI VE ŠKOLNÍCH DÍLNÁCH A NA ŠKOLNÍM POZEMKU MAJÍ DOPLNIT STUDIUM V NAUKOVÝCH PŘEDMĚTECH.

KONIEC 19. STOROČIA SNAHA O UDRŽANIE SYSTÉMU

PERZEKÚCIE A CENZÚRA

- F. ČUPRU PREPUSTILI, G. A. LINDNERA PRELOŽILI NA JUH MONARCHIE,
- I. J. HANUŠA (AUTORA UČEBNÍC LOGIKY A PSYCHOLÓGIE) ZBAVILI PROFESÚRY NA FILOZ. F. UK.
- ZÁKAZ PREDNÁŠAŤ O HEGLOVI, UČIŤ DIESTEWEGA, JEHO „RUKOVÄŤ“.

1. ČSR

V ČASE VZNIKU 1.ČSR BYLA SITUACE ČESKÉHO A SLOVENSKÉHO VYSOKÉHO ŠKOLSTVÍ ZNAČNĚ SLOŽITÁ.

- PRVNÍ REPUBLIKA PŘEVZALA ŠKOLSKOU SOUSTAVU POSLEDNÍCH DESÍTELETÍ RAKOUSKO-UHERSKA S VELKORYSÝMI PLÁNY NA JEJÍ ZÁKLADNÍ REFORMU.
- V R. **1922 MALÝ ŠKOLSKÝ ZÁKON** SICE PROVEDL ZMĚNY, ZVLÁŠTĚ V NÁRODNÍ ORIENTACI ŠKOL A V **POSÍLENÍ OBČANSKÉ NAUKY** V DUCHU PŘEDMNICHOVSKÉ REPUBLIKY, AVŠAK K REALIZACI ZÁKLADNÍ REFORMY ŠKOLSKÉHO SYSTÉMU, KTERÁ BYLA PŘEDMĚTEM PO LÉTA PROBÍHAJÍCÍCH DISKUSÍ, ZVLÁŠTĚ O JEDNOTNOU STŘEDNÍ ŠKOLU, NIKDY NEDOŠLO. V TOMTO ZÁKONE BOLA ZAKOTVENÁ AJ **ODLUKA ŠKOLY OD CIRKVI**, NÁBOŽENSTVO VŠAK BOLO PONECHANÉ AKO POVINNÝ UČEBNÝ PREDMET. NA ŽIADOSŤ RODIČOV VŠAK DETI MOHLI BYŤ OSLOBODENÉ OD VÝUČBY TOHTO PREDMETU.
- A TAK PO CELOU PRVNÍ REPUBLIKU FUNGUJE DÁLE **SYSTÉM OBECNÉ A MĚŠŤANSKÉ ŠKOLY**, VÝBĚROVÝCH STŘEDNÍCH ŠKOL TYPU GYMNÁZIA, REÁLNÉHO A REFORMNÍHO REÁLNÉHO GYMNÁZIA.

Základy moderní české pedagogiky byly položeny v 19. století

RENEŠANCE DÍLA KOMENSKÉHO, PEDAGOGICKÉ SNAHY SVOBODOVY, AMERLINGOVY, LINDNEROVY I DALŠÍCH PRŮKOPNÍKŮ PEDAGOGIKY VYTVOŘILY PŘEDPOKLADY, NA KTERÉ MOHLA S ÚSPĚCHEM NAVÁZAT TEORETICKÁ PRÁCE V ČESKÉ PEDAGOGICE STOLETÍ DVACÁTÉHO.

- BUDOVANIE A ZRIAĐOVANIE NOVÝCH ŠKÔL,
- ZÁKON O MENŠINOVÝCH ŠKOLÁCH,
- ČESKÍ UČITELIA A PROFESORI ODCHÁDZALI V TOM ČASE NA SLOVENSKO A POMÁHALI BUDOVAŤ ŠKOLY VŠETKÝCH STUPŇOV,
- PRVÝ ZJAZD ČESKOSLOVENSKEHO UČITEĽSTVA A PRIATEĽOV ŠKOLSTVA V OSLOBODENEJ VLASTI.
- VYSOKÉ ŠKOLY.

ŠKOLSTVO V 1. ČSR

- DETSKÉ OPATROVNE (MATERSKÉ ŠKOLY),
- LUDOVÉ ŠKOLY,
- MEŠTIANSKE ŠKOLY,
- ŠPECIÁLNE ŠKOLY,
- STREDNÉ ŠKOLY,
- GYMNÁZIA,
- UČITEĽSKÉ ÚSTAVY,
- ODBORNÉ UČITEĽSKÉ ÚSTAVY,
- HOSPODÁRSKE ŠKOLY,
- VYSOKÉ ŠKOLY.

Medzi *d'alsie* školy patrili:

LESNÍCKE A DREVÁRSKE ŠKOLY;

LUDOVÉ ŠKOLY HOSPODÁRSKE,

OBCHODNÉ ŠKOLY, PRIEMYSELNÉ ŠKOLY,

MAJSTROVSKÉ ŠKOLY,

ODBORNÉ ŠKOLY PRE ŽENSKÉ POVOLANIA,

UČŇOVSKÉ ŠKOLY A HUDOBNÉ ŠKOLY.

ROZVOJ VŠ VZDELÁVANIA

- **PRAHA.** KARLO-FERDINANDOVA UNIVERZITA V PRAZE. PO SKONČENÍ PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY BYLO ZAPOTŘEBÍ ŘEŠIT SITUACI (ROZDĚLENÉ OD ROKU 1882 NA ČESKOU A NĚMECKOU). ZÁKON Č. 135 ZE DNE 19. ÚNORA **1920** VE SHODĚ S HISTORICKOU TRADICÍ I ZÁKLADNÍ KULTURNÍ FUNKCÍ UNIVERZITY V ROZVOJI NÁRODA PROHLÁSIL ZA POKRAČOVATELKU VYSOKÉHO UČENÍ KARLOVA ČESKOU UNIVERZITU A **VRÁTIL JÍ HISTORICKÝ NÁZEV** UNIVERZITA KARLOVA.
- **NOVÉ UNIVERZITNÉ PRACOVISKÁ: BRNO A BRATISLAVA**
- **BRNO.** V posledních desíletích Rakousko-Uherska usilovala česká veřejnost v Brně o zřízení druhé české univerzity. Tento záměr se podařilo uskutečnit až po osamostatnění, zákonem z 28. ledna **1919** byla zřízena Brněnská univerzita.

FRANTIŠEK **DRTINA** (1861—1925)

- NÁSTUPCE LINDNERA NA KARLOVĚ UNIVERZITĚ V PRAZE.
- ZÁJEM ZAMĚŘIL HLAVNĚ K DĚJINÁM FILOZOFIE A K DĚJINÁM PEDAGOGIKY A SVÝMI STUDIEMI Z DĚJIN VÝCHOVY A ŠKOLSTVÍ POLOŽIL ZÁKLADY HISTORICKO SROVNÁVACÍMU BĚDÁNÍ V ČESKÉ PEDAGOGICE.
- r. 1930 vyšly IDEÁLY VÝCHOVY.

FRANTIŠEK **KREJČÍ** (1858—1934)

- I KDYŽ TĚŽISKO JEHO SNAH TKVÍ V ÚSILÍ O EXAKTNÍ SYNTÉZU PSYCHOLOGICKÝCH POZNATKŮ, PŘÍZNIVĚ ZASÁHL DO VÝVOJE ČESKÉHO PEDAGOGICKÉHO MYŠLENÍ SPISEM „POSITIVISMUS A VÝCHOVA" (1906), VE KTERÉM ŽÁDÁ ODSTRANIT NÁBOŽENSTVÍ ZE ŠKOL, VYBUDOVAT JEDNOTNOU VŠEOBECNĚ VZDĚLÁVACÍ ŠKOLU PRO MLÁDEŽ DO ČTRNÁCTI LET A POSKYTNOUT VŠEMU UČITELSTVU VYSOKOŠKOLSKÉ VZDĚLÁNÍ.
- PROBLEMATICE **MRAVNÍ VÝCHOVY** SPIS **FILOSOFICKÉ ZÁKLADY MRAVNÍ VÝCHOVY**" (1920).
- ZAKLADATEL ČESKÉ **PEDOPSYCHOLOGIE**.

FRANTIŠEK ČADA (1865—1918)

- SVÉRÁZNÁ POSTAVA V ČESKÉ PEDAGOGICE NA PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ , VÝZNAMNÝ ORGANIZÁTOR MORAVSKÉHO UČITELSKÉHO Hnutí A PRŮKOPNÍK VOLNÉ ŠKOLY.
- SE VĚNOVAL HLAVNĚ VÝZKUMU DĚTSKÉ ŘEČI A DĚTSKÉ KRESBY.
- VE SVÉM SPISE **ROZPRÁVY Z PSYCHOLOGIE DÍTĚTE A ŽÁKA** (1918) ROZEBÍRÁ POČÁTKY DĚTSKÉ PSYCHOLOGIE, PEDAGOGICKÝ VÝZNAM DĚTSKÝCH KRESEB, ÚLOHU PEDOMETRICKÝCH ŠETŘENÍ, JAKOŽ I VÝZNAM PUBERTY Z PEDAGOGICKÉHO HLEDISKA.

JOSEF **ULEHLA** (1852—1933)

- Vyšel z kritiky herbartovské školy a vyslovil obdobně jako Rousseau a Tolstoj požadavek svobodného harmonického rozvoje dítěte na základě **sebevýchovy a samoučení.**
- Pedagog má citlivě vycházet z žákových zájmů a do dětské přirozenosti nemá zasahovat.
- Své názory se pokusil prakticky realizovat na pokusné škole ve Vídni, kde žáci žili s učitelem ve společné domácnosti a *kde systematický výklad a učebnice měly být nahrazeny bezprostředním sugestivním učitelovým vlivem.*
- Ulehlou pronikly do české pedagogiky příznačné **vlivy pedocentrismu** a volné školy.

SOCIALISTICKY ORIENTO VANÁ PEDAGOGIKA

- NA PŘELOMU STOLETÍ MŮŽEME ZAZNAMENAT I POČÁTKY SNAH
- V PG ZAMĚŘENÝCH ČLÁNCÍCH A STUDIÍCH PŘEDSTAVITELŮ SOCIALISTICKÉHO Hnutí, JAKO BYLI LADISLAV **ZÁPOTOCKÝ**, JOSEF BOLESLAV **PECKA** NEBO JOSEF **HÝBEŠ**, SE OZÝVÁ KRITIKA SOUČASNÝCH SNAH O PEDAGOGICKÉ REFORMY A JE ZDŮRAŽŇOVÁN POŽADAVEK ZMĚNY SPOLEČNOSTI JAKO PŘEDPOKLAD PRO VYBUDOVÁNÍ NOVÉHO **BEZTŘÍDNÍHO (UTOPIKÉHO) VÝCHOVNÉHO SYSTÉMU**.
- ÚSILÍ O SOCIALISTICKY ORIENTO VANOU VÝCHOVU MLÁDEŽE NACHÁZELO OHLAS MEZI UČITELSTVEM (PANKRÁC KRKOŠKA, JOSEF HAKEN).
- K NEBÝVALÉMU ROZMACHU ČESKÉ PEDAGOGIKY DOCHÁZÍ PO VYTVOŘENÍ SAMOSTATNÉ ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY V R. 1918.

OTAKAR **KÁDNER** (1870—1936)

PROFESOR PEDAGOGIKY NA KARLOVĚ UNIVERZITĚ V PRAZE „ŠKOLU VYSOKÝCH STUDIÍ PEDAGOGICKÝCH" (PRVNÍ POKUS O ODBORNÉ UNIVERZITNÍ STUDIUM PEDAGOGIKY JAKO VĚDY).

RANÉ DÍLO **PŘÍSPĚVKY K PEDAGOGICE EXPERIMENTÁLNÍ** (1906) BYLO JEDNÍM Z PRVNÍCH V OBLASTI EXPERIMENTÁLNÍHO VÝZKUMU V ČESKÉ PEDAGOGICE.

- ROZSIAHLA PEDAGOGICKÁ SYNTÉZA 6-SVAZKOVÝCH **DĚJIN PEDAGOGIKY** (1923-24)
- 3-DIELNE **ZÁKLADY OBECNÉ PEDAGOGIKY** (1925-26)
- 4-ZVAZKOVÉ DIELO **VÝVOJ A DNEŠNÍ SOUSTAVA ŠKOLSTVÍ** (1929-33).
- K. SPRACOVAL NESMIERNE MNOŽSTVO FAKTOGRAFICKÉHO MATERIÁLU, KTERÝ VELMI PŘESNĚ INTERPRETOVAL I LOGICKY VELMI DOBŘE UTŘÍDIL A DAL TAK ČESKÉ PEDAGOGICE ŠIROKÝ SVĚTOVÝ ROZHLED.

JIŘÍ VÁCLAV **KLÍMA** (1874—1948)

ROZVOJ TEÓRIE *ESTETICKEJ A MRVNEJ VÝCHOVY*:

- **ZÁKLADNÍ VĚTY O ESTETICKÉ VÝCHOVĚ** (1922)
- **ÚVOD DO METODIKY VÝCHOVY MRVNÍ A ESTETICKÉ** (1924)

ESTETICKÁ VÝCHOVA AKO VÝZNAMNÁ ZLOŽKA HARMONICKEJ VÝCHOVY ŽIACKEJ OSOBNOSTI A SPOLU S VÝCHOVOU MRVNÍ JAKO PROTIVÁHU JEDNOSTRANNÉHO INTELEKTUALISMU V ŠKOLSKEJ PRÁCI.

K. HL.VÝZNAM ESTETICKÉ VÝCHOVY V TOM, ŽE UMOŽŇUJE ROZVÍJET U ŽÁKŮ *SPECIFICKÉ UMĚLECKÉ POZNÁNÍ REALITY VEDLE POZNÁNÍ VĚDECKÉHO*.

DIDAKTICKÝ PŘÍNOS **OBEČNÁ METODIKA** (1939) PŘEDSTAVUJE SYSTEMATICKÝ ÚVOD DO DIDAKTICKÉHO MYŠLENÍ, VYNIKAJÍCÍ ZVLÁŠTĚ Z HLEDISKA LOGICKÉHO USPOŘÁDÁNÍ

JOSEF **HENDRICH** (1888—1950)

PROFESOR PG NA KOMENSKÉHO UNIVERZITĚ V BRATISLAVĚ A NA KARLOVĚ UNIVERZITĚ V PRAZE, VÝZNAMNÝ KOMENIOLOG A OBECNÝ PEDAGOG.

DĚJINÁM PG MYŠLENÍ VĚNOVAL FILOZOFICKÉ PROUDY V SOUČASNÉ PEDAGOGICE (1926), KDE HODNOTÍ PEDAGOGIKU *POZITIVISTICKOU, PRAGMATICKOU, NOVOKANTOVSKOU*, JAKOŽ I NĚKTERÉ IRACIONÁLNÍ PEDAGOGICKÉ SMĚRY A ZÁVĚREM SE HLÁSÍ K REALISTICKÉ FILOZOFICKÉ ORIENTACI ČESKÉ PG.

OBECNĚ PG NÁZORY SHRNUJ V **ÚVODU DO OBECNÉ PEDAGOGIKY** (1935):

- ZAMÝŠLÍ SE NAD POJETÍM *PEDAGOGIKY JAKO VĚDY*, NAD JEJÍMI SYSTÉMY,
- ROZLIŠUJE **PEDAGOGIKU EMPIRICKOU, FILOZOFICKOU A NÁBOŽENSKOU**,
- NAD **ČINITELI** VÝCHOVY (JAKO JE RODINA, ŠKOLA, STÁT, CÍRKEV A NÁROD),
- NAD **DOSAHEM** VÝCHOVY
- NAD JEJÍMI SOUČÁSTMI VÝCHOVY, KTERÉ TVOŘÍ VÝCHOVA TĚLESNÁ, INTELEKTUÁLNÍ, MRAVNÍ A ESTETICKÁ.

PRACOVNÉ POKUSNÉ ŠKOLY (1928 – 1938)

- **PEDAGOGICKÝ REFORMIZMUS** NAŠIEL SVOJ ODRAZ AJ V PEDAGOGICKOM MYSLENÍ 1.ČSR
- PREJAVOVAL SA NAJMÄ V *POZITIVISTICKY ORIENTOVARANEJ EXPERIMENTÁLNEJ PEDAGOGIKE* A V *PRAGMATICKY ORIENTOVARANEJ PEDAGOGIKE*.
- PREBERALI SA MNOHÉ PRVKY Z AMERICKEJ A ZÁPADOEURÓPSKEJ PEDAGOGIKY.
- TÁTO PEDAGOGIKA SA VYZNAČOVALA: *RACIONALIZAČNÝM ÚSILÍM, EMPIRICKÝM PRÍSTUPOM, KVANTITATÍVNYM VYJADROVANÍM VÝSLEDKOV PEDAGOGICKÉHO PROCESU A ZAMERANÍM OBSAHU VÝCHOVNEJ PRÁCE.*
- **PŘÍHODA, VRÁNA**
- UHER PŘEDSTAVUJÍ TRVALÉ HODNOTY, K NIMŽ SE PEDAGOGIKA ZNOVU VRACÍ A NA KTORÉ V SOUČASNÉ DOBĚ ÚSPĚŠNĚ NAVAZUJE.
  - PRI ŠKOLE VYSOKÝCH ŠTÚDIÍ PEDAGOGICKÝCH BOLA UTVORENÁ REFORMNÁ KOMISIA, KTORÁ SA ZAOBERALA VYPRACÚVANÍM OSNOV A UČEBNÉHO PLÁNU **JEDNOTNEJ DIFERENCOVANEJ ŠKOLY**,
  - VÝZNAMNÝM OPATRENÍM V ŠKOLSTVE BOL ZÁKON O „OBVODNÝCH“ MEŠTIANSKÝCH ŠKOLÁCH,
  - HOSPODÁRSKA KRÍZA.

VÁCLAV **PŘÍHODA** (1889-1979)

profesor pedagogiky a psychologie Karlovy univerzity, zasáhl do rozvoje české pg studiemi

RACIONALIZACE ŠKOLSTVÍ (1930) **TEORIE ŠKOLSKÉHO MĚŘENÍ** (1930), do rozvoje pedagogické a vývojové psychologie:

- ÚVOD DO PEDAGOGICKÉ PSYCHOLOGIE
- ONTOGENESE LIDSKÉ PSYCHIKY.
- P. usiloval za první republiky O JEDNOTNOU ŠKOLU **VNITŘNĚ DIFERENCOVANOU**.

Hl. pozornost věnoval otázkám VYUČOVACÍCH METOD A VÝCVIKU DOVEDNOSTÍ.

- S jeho jménem byly v Československu spjaty snahy o zavádění pracovních metod, o konkretizaci vyučování, o globalizaci a pokusy se samoučením.
- absolvoval dva štúdiijné pobyty v Amerike, ktoré ovplyvnili jeho názory,
- prísnej kritike podrobil formy klasifikácie a skúšania a našu pedagogickú verejnosť oboznamoval s metódami vyučovania na amerických školách.

STANISLAV VRÁNA

PŘEDSTAVITEL ČESKÉHO PG. REFORMIZMU VYCHÁZEJÍCÍHO Z PŘÍHODOVA DÍLA.

HL. SPIS UČEBNÉ METODY (3. DOPLNĚNÉ VYDÁNÍ Z R. 1938) PODÁVÁ PODROBNOU ANALÝZU VYUČOVACÍCH METOD, KTERÉ ČLENÍ DO TŘÍ ZÁKLADNÍCH SKUPIN: METODY UČENÍ, METODY OPAKOVÁNÍ A NACVIČOVÁNÍ LÁTKY A METODY ZKOUŠENÍ.

- ZVLÁŠTNÍ POZORNOST VĚNUJE MODERNÍM METODICKÝM SNAHÁM ČELNÝCH PEDAGOGŮ 20. STOLETÍ, JAKO JE **DEWEY, MONTESSORIOVÁ, DECROLY, KERSCHENSTEINER, PARKHURSTOVÁ, MACKINDEROVÁ, WASHBURN**, STEJNĚ JAKO RANÉ SOVĚTSKÉ PRACOVNÍ ŠKOLE A REFORMNÍMU ÚSILÍ NA ŠKOLE ČESKÉ.
- VÝSLEDKY PRÁCE ČESKÝCH POKUSNÝCH ŠKOL ZA 1. ČSR SHRNUJ V ROZSÁHLÉM DÍLE
- **ZÁKLADY NOVÉ ŠKOLY** (1946), KDE NA TĚMĚŘ ŠESTI STECH STRANÁCH SLEDUJE POČÁTKY REFORMNÍCH ŠKOLY, ROZEBÍRÁ JEJICH FILOZOFICKÉ A PSYCHOLOGICKÉ ZÁKLADY, POPISUJE JEJICH ORGANIZACI I FORMY A METODY VZDĚLÁVACÍ A VÝCHOVNÉ PRÁCE A SNAŽÍ SE KRITICKY SHRNOUIT ZKUŠENOSTI, KTERÝCH BYLO V PRAXI TĚCHTO ŠKOL NABYTO.

JAN **UHER** (1891-1942)

PROFESOR PG NA FIL. FAKULTĚ BRNĚNSKÉ UNIVERZITY, KT. TRAGICKY ZAHYNUL V NACISTICKÉM KONCENTRAČNÍM TÁBOŘE. ZAMERAL SA NA DÍLO G. A. LINDNERA: **MYŠLENKOVÉ DÍLO LINDNEROVO** (1924), **GUSTAV ADOLF LINDNER VE SVĚTLE SVÝCH DENÍKŮ** (1928),

SOUSTŘEDIL SVOU POZORNOST PŘEDEVŠÍM NA TŘI PROBLÉMY: NA OTÁZKU KÁZNĚ, NA ROZBOR AMERICKÉ VÝCHOVY A NA PROBLEMATIKU STŘEDOŠKOLSKÉHO STUDENTA.

V SPISE **PROBLÉM KÁZNĚ** (1924) ROZEBÍRÁ POJEM KÁZNĚ -FILOZOFICKÉ, PSYCHOLOGICKÉ A SOCIOLOGICKÉ ASPEKTY, JAKOŽ I KÁZEŇSKÉ PROSTŘEDKY A METODY.

V **ZÁKLADECH AMERICKÉ VÝCHOVY** (1930) UKAZUJE SPOJITOST AMERICKÉHO ŽIVOTNÍHO STYLU A VÝCHOVY A KRITICKY POSUZUJE AMERICKÉ PEDAGOGICKÉ TEORIE I VZDĚLÁVACÍ OBSALI AMERICKÉ ŠKOLY. POSLEDNÍM UHROVÝM DÍLEM JE SPIS **STŘEDOŠKOLSKÝ STUDENT A JEHO SVĚT** (1939), VE KTERÉM NA ZÁKLADĚ ANKETY NASTÍNIL RŮST STUDENTOVY OSOBNOSTI, JEHO VRŮSTÁNÍ DO SPOLEČNOSTI A ROZVOJ JEHO KULTURNÍCH ZÁJMŮ A ZAMĚŘENÍ.

JOSEF **DVOŘÁČEK** (1893—1948)

S BRNĚNSKOU FILOZOFICKOU FAKULTOU JE SPJATO I POMĚRNĚ KRÁTKÉ PŮSOBENÍ DOCENTA PEDAGOGIKY. NAPÍŠAL DVE KNIŽNÉ STUDIE, POJEDNÁVAJÚCE O OTÁZCE AKTIVNOSTI A O METODOLOGICKÝCH PROBLÉMECH PEDAGOGIKY.

- **PROBLÉM AKTIVITY ŽÁKOVY VE VYUČOVÁNÍ** (1936) PODROBNĚ ROZEBÍRÁ POJEM AKTIVITY, SLEDUJE VÝVOJ TĚTO OTÁZKY V NOVODOBÉ PEDAGOGICE, ZKOUMÁ PSYCHOLOGICKÉ ZÁKLADY AKTIVITY A ŘEŠÍ ZPŮSOBY UPLATNĚNÍ PRINCIPU AKTIVNOSTI VE ŠKOLSKÉ PRAXI.
- DRUHÝ SPIS **METHODOLOGICKÉ PROBLÉMY PEDAGOGIKY A DIDAKTIKY** (1947) SA OBÍRÁ ROZMANITÝMI VĚDOSLOVNÝMI ASPEKTY V PEDAGOGICKÉ TEORII;
- ZKOUMÁ PODSTATU HISTORICKÉHO, BIOLOGICKÉHO, PSYCHOLOGICKÉHO A SOCIOLOGICKÉHO HLEDISKA V PEDAGOGICE A USILUJE O INTEGRACI TĚCHTO DÍLČÍCH POHLEDŮ NA VÝCHOVNÉ JEVY.

OTAKAR **CHLUP** (1875-1965)

- ÚSILÍ O JEDNOTNOU ŠKOLU A O DEMOKRATIZACI A MODERNIZACI VÝCHOVY A VZDĚLÁNÍ V ČESKOSLOVENSKU.
- ODPORCA PRACOVNÝCH ŠKÔL
- PŮSOBIL NEJPRVE JAKO STŘEDOŠKOLSKÝ PROFESOR. V ROCE 1920 SE HABILITOVAL A O DVA ROKY POTÉ SE STAL PROFESOREM PEDAGOGIKY NA FILOZOFICKÉ FAKULTĚ BRNĚNSKÉ UNIVERZITY.
- ZA LÉTA SVÉHO PŮSOBENÍ NA TÉTO FAKULTĚ VYTVOŘIL PEVNOU TRADICI VYSOKOŠKOLSKÝCH PEDAGOGICKÝCH STUDIÍ A ODCHOVAL GENERACE STŘEDOŠKOLSKÝCH UČITELŮ I ODBORNÍKŮ V PEDAGOGICE.
- OD ROKU 1927 POČÍNÁ V BRNĚ VYDÁVAT PEDAGOGICKÝ ČASOPIS NOVÉ ŠKOLY,
- INFORMOVAL O SOUČASNÉM SVĚTOVÉM PEDAGOGICKÉM DĚNÍ, O NOVÝCH KONCEPCÍCH A SMĚRECH VÝCHOVY A VZDĚLÁNÍ
- V R. 1948 PŘECHÁZÍ NA NOVĚ BUDOVANOU PEDAGOGICKOU FAKULTU UNIVERZITY KARLOVY DO PRAHY A STÁVÁ SE JEJÍM PRVNÍM DĚKANEM A VEDOUCÍM KATEDRY PEDAGOGIKY.

MEDZNIKY VÝVOJA ŠKOLSTVA A PEDAGOGIKY

- 1918 – 1939 → 1. ČSR
  - 1939 – 1945 → 2.SVETOVÁ VOJNA
  - 1945 – 1948 → POVOJNOVÁ OBNOVA, ÚNOROVÝ PREVRAT 1948 (GOTTVALD)
  - 1948 – 1968 → ČSSR SATELITNÝM ŠTÁTOM ZSSR
  - 1968 – 1989 → „NORMALIZÁCIA“ +POSTUPNÉ UVOĽŇOVANIE (GORBAČOV – PERESTROJKA, PRECHOD NA TRHOVÉ HOSPODÁRSTVO)
- 1993: ROZDELENIE NA DVA SAMOSTATNÉ ŠTÁTY

POUŽITÁ LITERATÚRA

MÁTEJ, J. a kol. 1976. *Dejiny českej a slovenskej pedagogiky*. Bratislava: SPN nakladateľstvo, 1976.

SROGOŇ, T. a kol. 1981. *Dejiny školstva a pedagogiky*. Bratislava: SPN, 1981.

